

M.A. (SANSKRIT) Semester - 3 (CBCS) Examination

Nov/Dec-2023 (NEW COURSE)

Meghdut , Ansin Ane Sanskrit Nibandh (Core (New))

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન-૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનું ભાષાંતર કરો. (૧૪)
- Que- 1 Translate any one of the following passages: (14)
- (૧) તાસાં ચતુર્દશકુલાનિ । એકં ભગવતઃ કમલયોર્મનસઃ સમુત્પન્નમ્ । અન્યત્ વેદેભ્યઃ સમ્ભૂતમ્ । અન્યદન્નેઃ ઉદ્ભૂતમ્ । અન્યત્ પવનાત્ પ્રસૂતમ્ । અન્યત્ અમૃતાન્ મધ્યમાનાદ્ ઉત્પિતમ્ । અન્યત્ જલાત્ જાતમ્ । અન્યત્ અર્કકિરણેભ્યો નિર્ગતમ્ । અન્યત્ સોમરશ્મિભ્યો નિષ્પત્તિતમ્ । અન્યદ્ ભૂમેઃ ઉદ્ભૂતમ્ । અન્યત્ સોદામનીભ્યઃ પ્રવૃત્તમ્ । અન્યત્ મૃત્યુના નિર્મિતમ્ અપરં મકરકેતુના સમુત્પાદિતમ્ । અન્યત્ તુ દક્ષસ્ય પ્રજાપતેરિતિ પ્રભૂતાનાં કન્યકાનાં મધ્યે દ્વે સુતે મુનિરરિષ્ટા ચ બભૂવતુઃ । તાભ્યાં ગન્ધર્વૈઃ સહ કુલ દ્વયં જાતમ્ । એવં એતાનિ એકત્ર ચતુર્દશકુલાનિ ।
- (૨) અસ્તિ દ્રવિડેષુ કાઞ્ચી નામ નગરી । તસ્યામનેક કોહિસારઃ શ્રેષ્ઠિપુત્રઃ શક્તિકુમારો નામાસીત્ । સોઢષ્ટાદશવર્ષદેશીયઃ ચિન્તામાપે 'નાસ્યદારાણામનનુગુણ દારાણાં વા સુખં માન । તત્કથ નુ ગુણવદ્વિન્દેયં કલત્ર ?' ઇતિ । અથ પરપ્રત્યાહતેષુ દારે યાદૃચ્છિકી સંપત્તિમનભિસમીક્ષ્ય કાર્તાન્તિકો નામ ભૂત્વા વસ્ત્રાન્તપિનદ્વશાલિપ્રસ્થો ભુવં બભ્રામ । 'લક્ષણજોડયમ્' ઇત્યમુસ્મૈ કન્યાઃ કન્યાવન્તઃ પદર્શયાંબભૂવુઃ ।
- પ્રશ્ન-૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો. (૧૪)
- Que- 2 Translate any one of the following passages in to Sanskrit. (14)
- (૧) આનંદના બે પ્રકાર છે.- ખાવા, પીવા અને ઉપભોગનો તથા બીજાને માટે હોમાઈ જવાનો. પહેલામાંથી સુખ મળે છે પણ તે થોડી ક્ષણો માટે પોતાનો સ્વાર્થ ઓછો કરી બીજા માટે ઘસાવાનો આનંદ અનેરો હોય છે. દેવ, આપ બ્રાહ્મણના ઉપકાર માટે ગયા છો એમ જાણતા હોવા છતાં આપના મિત્રો એવા અમે, આપ ક્યાં ગયા છો તેનો નિર્ણય ન કરી શકવાથી એકબીજાથી છૂટા પડી આપને શોધવા બધી દિશાઓમાં ગયા. હું પણ આપની શોધમાં પૃથ્વીમાં ફરતો એક વખતે મધ્યાવકાશમાં આવેલા સૂર્યના કિરણોને સહી ન શકવાથી એ વૃક્ષની શીતળ છાયામાં બેઠો. અચાનક મારી આગળ જ બપોરના સમયને લીધે સંકુચિત અંગવાળી મનુષ્યની છાયા મેં જોઈ. મેં ઉપર જોયું તો આકાશમાંથી ખૂબ વેગ સાથે પડતા એક માણસને જોયો. અને દયાથી પૂર્ણ હૃદય સાથે તેને વચ્ચે જ પકડી લીધો.
- (૨) પ્રાચીનકાળમાં નચિકેતા નામે એક છોકરો હતો. તેના પિતા યજ્ઞમાં ઘરડી ગાયો બ્રાહ્મણોને દાનમાં આપતા હતા. એ જોઈને નચિકેતાને થયું કે પિતાજી નકામી થઈ ગયેલી વસ્તુઓનું દાન કરે છે પરંતુ પોતાને વહાલી એવી એક પણ ચીજ આપતા નથી. અને એ સિવાય યજ્ઞ શેનો કર્યો કહેવાય ? તેથી તેણે પિતાને કહ્યું, "પિતાજી, તમે નકામી વસ્તુઓનું દાન કરો છો, પરંતુ એક પણ વહાલી વસ્તુ કોઈને આપતા નથી." એક વાર કહ્યું, બે વાર કહ્યું. એટલે પિતા ગુસ્સે થઈને બોલ્યા, "ત્યારે તને જ આપું." "કોને આપશો?" "યમરાજને."
- પ્રશ્ન-૩ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનું ભાષાંતર કરો. (૧૪)
- Que- 3 Translate any two of the following verses. (14)
- (૧) જયન્તિ તે સુકૃતિનો રસસિદ્ધાઃ કવીશ્વરાઃ ।
નાસ્તિ યેષાં યશઃ કાયે જરામરણજં ભયમ્ ॥
વબ્રાદપિ કઠોરાણિ મૃદનિ કુસુમાદપિ ।
લોકોતરાણાં ચેતાંસિ કો નુ વિજ્ઞાતુમર્હસિ ॥

(२) सहसा विदधीत न क्रियामविवेकः परमापदां पदम् ।
वृणुते हि विमृश्यकारिण गुणलुब्धाः स्वयमेव संपदः ॥

(३) सत्यं ब्रूयात् प्रियं ब्रूयात् न ब्रूयात् सत्यमप्रियम् ।
प्रियं च नानृतं ब्रूयात् एषः धर्मः सनातनः ॥
दानं भोगो नाशः तिस्रो गतयो भवन्ति वित्तस्य ।
यो न ददाति न भुङ्क्ते तस्य तृतीया गतिर्भवति ॥

(४) अधमाः धनमिच्छन्ति, धनमानौ च मध्यमाः ।
उत्तमाः मानमिच्छति मानो हि महतां धनम् ॥
अष्टादशपुराणेषु व्यासस्य वचनद्वयम् ।
परोपकारः पुण्याय पापाय परपीडनम् ॥

प्रश्न-४ नीयेनामांथी कोठपण्ण अेक पर संस्कृतमां निबंघ वण्णो : (१४)

Que- 4 Write an essay in Sanskrit on any one of the following. (14)

- (१) कवि कुलगुरु कालिदासः।
- (२) संस्कृतसाहित्ये पर्यावरणचिन्तम् ।
- (३) उद्यमेन हि सिध्यन्ति कार्याणि...।
- (४) विद्याधनं सर्वधनप्रधानम् ।

प्रश्न-५ नीयेनामांथी कोठपण्ण वे श्वोकोने टीका साथे संस्कृतमां समजावो. (१४)

Que- 5 Explain in Sanskrit according any two of the following verses giving commentary. (14)

- (१) धूमज्योतिः सलिलमरुतां सन्निपातः क्व मेघः
सन्देशार्थः क्व पटुकरणैः प्राणिभिः प्रापणीयाः।
इत्यौत्सुक्यादपरिगणयन्गुह्यकस्तं ययाचे
कामार्ता हि प्रकृतिकृपणाश्चेतनाचेतनेषु॥
- (२) जातं वंशे भुवनविदिते पुष्करावर्तकानां
जानामि त्वां प्रकृतिपुरुषं कामरूपं मघोनः ।
तेनार्थित्वं त्वयि विधिवशाद् दूरबन्धुर्गतोऽहं
याञ्चा मोघा वरमधिगुणे नाऽधमे लब्धकामा ॥
- (३) मन्दं मन्दं नुदति पवनश्चानुकुलो यथा त्वां
वामश्चायं नदति मधुरं चातकस्ते सगन्धः ।
गर्भाधानक्षणा परिचयान्नूनमाबद्धमालाः
सेविष्यन्ते नयनसुभगं खे भवन्तं बलाकाः ॥
- (४) मार्गं तावच्छृणु कथयतस्त्वत्प्रयाणानुरूपं
सन्देशं ते तदनु जलद श्रोष्यसि श्रोत्रपेयम् ।
खिन्नः खिन्नः शिखरिषु पदं न्यस्य गन्तासि यत्र
क्षीणः क्षीणः परिलघु पयः स्रोतसां चोपभुज्य ॥
